

Mateusz Szast

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Wymiana myśli, integracja środowiska – sprawozdanie z XVII Ogólnopolskiego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Socjologicznego we Wrocławiu

Ja. My. Oni? Podmiotowość, tożsamość, przynależność pod takim tytułem odbył się 11–14 września 2019 roku we Wrocławiu XVII Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny. Nie ulega wątpliwości, iż było to najważniejsze wydarzenie zarówno dla socjologii, jak i socjologów w Polsce. Zjazdy socjologiczne cieszą się niebywałym zainteresowaniem socjologów środowisk akademickich Polski oraz socjologów posiadających stopnie czy tytuły naukowe niepracujących w ramach uczelni wyższych, a chcących zacerpnąć najnowszej wiedzy w zakresie interesującej ich problematyki czy prowadzonych badań. Głównym organizatorem Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego (odbywa się co 3 lata) jest Polskie Towarzystwo Socjologiczne. Wrocław gościł socjologów już po raz drugi, gdyż ostatni raz był jego gospodarzem w 1986 roku. Tegoroczna odsłona kongresu współorganizowana była przez Uniwersytet Wrocławski (UWr) przy silnym wsparciu miasta Wrocław (prezydenta Jacka Sutryka – socjologa) i Strefy Kultury Wrocław.

Radzie programowej, liczącej kilkudziesięciu socjologów, przewodniczył Tomasz Zarycki, wiceprzewodniczącymi byli Grażyna Skąpska oraz Zbigniew Kurcz. Komitet honorowy stanowili: rektor UWr Adam Jezierski, dziekan WNS UWr Robert Wiszniewski, marszałek województwa dolnośląskiego Cezary Przybylski, wojewoda dolnośląski Paweł Hreniak, prezydent miasta Wrocławia Jacek Sutryk, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Socjologicznego Krzysztof Konecki oraz dyrektor Narodowego Centrum Kultury Rafał Wiśniewski.

Należy także wymienić członków komitetu organizacyjnego, bez którego organizacja wydarzenia nie byłaby możliwa. Przewodniczącą była Ewa Banaszak, wiceprzewodniczącą Katarzyna Kajdanek, a zespół koordynacyjny stanowili: Ewa Banaszak, Katarzyna Kajdanek, Zbigniew Kurcz, Adam Mrozowicki, Julita Makaro, Olga Nowaczyk, Elżbieta Opiłowska, Mikołaj Pawlak, Iwona Zielińska oraz kilkunastu innych członków komitetu organizacyjnego.

Główną siedzibą i miejscem obrad był Stadion Wrocław przy alei Śląsk 1, gdzie dokonano uroczystego otwarcia zjazdu. Zrealizowano tam zdecydowaną

większość sesji, kwestie bufetowe, obiadowe oraz wykłady otwarte i podsumowanie. Istotne pozostają także inne miejsca we Wrocławiu, m.in. Wrocławskie Centrum Kongresowe (bankiet 12 września o godzinie 20:00), Centrum Historii Zajezdnia przy ul. Grabiszyńskiej 184 (symposium pt. *Ziemie Zachodnie i Północne – nowe konteksty i wyzwania; Z warsztatów badaczy*), Dolnośląskie Centrum Filmowe przy ul. Piłsudskiego 64a (symposium pt. *[De/Re]konstruowanie granic w Europie w dobie kryzysów – głosy socjologów i praktyków*), Oratorium Marianum, gmach główny UWr przy pl. Uniwersyteckim 1 (symposium pt. *Socjologia w Europie Środkowo-Wschodniej*) oraz Klub Zjazdowy „Mleczarnia” przy ul. Włodkowica 5 (13 września od godziny 20:00 w klubowej atmosferze dyskutowano na tematy socjologiczne).

Otwarcia XVII Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego we Wrocławiu dokonała Ewa Banaszak reprezentująca Komitet Organizacyjny, Polskie Towarzystwo Socjologiczne oraz Instytut Socjologii UWr. Następnie głos zabrała Grażyna Skąpska (UJ), która prowadziła część inauguracyjną zjazdu, przywitała gości (prezydenta Wrocławia Jacka Sutryka, przewodniczącego Międzynarodowego Stowarzyszenia Socjologicznego Sariego Hanafiego, przewodniczącego Europejskiego Towarzystwa Socjologicznego, prorektora UWr Ryszarda Cacha i głównej prelegentki sesji otwarcia – Margaret Archer, oraz dyrektora Instytutu Socjologii UWr Zbigniewa Kurcza) oraz partnerów zjazdu i instytucje, którzy pomagali w organizacji, a także instytucje wspierające. Przywitała również wszystkich kolegów i koleżanki socjologów, bez których zjazd by się nie odbył. Nie zapomniano także o podziękowaniach dla wolontariuszy i studentów. Następnie głos zabrali: prorektor UWr Ryszard Cach, prezydent Wrocławia Jacek Sutryk, przewodniczący rady programowej zjazdu Tomasz Zarycki (UW), który uznał obrady zjazdowe za najszerze zaproszenie do dyskusji społeczeństwa polskiego i globalnego, zarówno gości polskich, jak i zagranicznych, by umożliwić rozwój socjologii. Ewa Banaszak omówiła szczegóły programu – ogrom przedsięwzięcia: 14 sesji i sympozjów, ponad 80 grup tematycznych i około 800 referatów (szczegółowy wykaz grup tematycznych oraz zamieszczonych w tych grupach tematów został opublikowany w sieci – z racji formy niniejszego tekstu ich przytoczenie nie jest możliwe). Swój udział zapowiedziało 1300 osób, m.in. socjologowie z Niemiec, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Litwy i Węgier. Gościem nadzwyczajnym był przewodniczący Międzynarodowego Towarzystwa Socjologicznego Sari Hanafi. Wymiana myśli, integracja środowiska, pokaz diagnoz i interpretacja wielu zjawisk współczesnego społeczeństwa polskiego, jak również trendów ogólnosięwiatowych, wskazanie na nowe zjawiska i procesy społeczne to w ocenie Krzysztofa Koneckiego przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (głównego inicjatora i współorganizatora zjazdu socjologicznego) główne walory zjazdu. Przewodniczący miał za zadanie przedstawić diagnozę socjologii polskiej. Gościem honorowym XVII Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego we Wrocławiu była Margaret Archer (University of Warwick), która wygłosiła wykład inauguracyjny pierwszego dnia zatytułowany: *Subjectivity, Identity and Belongingness: How Reflexivity Links Them* [*Podmiotowość, tożsamość i przynależność. W jaki sposób łączy je refleksyjność*]. Należy nadmienić, iż sesje otwarcia i zamknięcia oraz wybrane debaty były nagrywane i transmitowane za pomocą kanału Vimeo.

Tegoroczna odsłona zjazdu socjologicznego została zawarta w programie (biuletynie zjazdowym), który liczył blisko 900 stron – organizatorzy zachęcali uczestników do przeglądania go na urządzeniach elektronicznych. Jak podają organizatorzy,

przyswiecała im idea: „znaczenie wiedzy socjologicznej dla udzielenia merytorycznej, rzetelnej i krytycznej odpowiedzi na wyzwania w wybranych obszarach życia społecznego”. Spotkanie odbywało się pod hasłem: *Ja, My, Oni? Podmiotowość, tożsamość, przynależność*. Hasło to ma uniwersalny charakter, ustanawia szansę refleksji nad własnym położeniem w ramach wspólnoty, w strukturze podziałów społecznych, procesach o lokalnym i globalnym charakterze, życiu politycznym, konsumpcji i preferencjach dla wybranych wartości. Podmiotowość, tożsamość, przynależność to zarazem podstawowe kategorie socjologiczne, bez których trudno wyobrazić sobie dziś prowadzenie badań i analiz¹.

Kluczowe idee zjazdu obejmują kwestie:

- łączenie środowiska socjologicznego, otwarcie się na różne środowiska oraz współpraca z nimi,
- miejsca dla krytycznej diagnozy stanu społeczeństwa polskiego w Europie i na świecie,
- podkreślenie roli i znaczenia wiedzy socjologicznej w udzielaniu merytorycznej, rzetelnej i krytycznej odpowiedzi na wyzwania w wybranych obszarach życia społecznego, a także wkładu socjologii w wiedzę międzydyscyplinarną².

Zjazdy socjologiczne to nie tylko nauka – Wrocław jako miasto ma wiele do zaoferowania, co zostało przez organizatorów zjazdu wykorzystane w postaci rozmaitych wydarzeń towarzyszących. Jednym z nich była wycieczka po najbardziej reprezentacyjnych salach gmachu głównego UWr, a przewodnikiem w języku angielskim był sam rektor tej uczelni. Organizatorzy zagwarantowali także możliwość wzięcia udziału w wieczornym spacerze po Wrocławiu z przewodnikiem w języku angielskim – 13 września tuż po zakończeniu zwiedzania gmachu głównego UWr, tj. ok. godziny 20:30.

Drugim wariantem było uczestnictwo w licznych wydarzeniach towarzyszących obradom zjazdowym, m.in.: na Stadionie Wrocław w środę 11 września 2019 miała miejsce wystawa pt. *Socjologiczne reminiscencje*, zorganizowano wykład i spotkanie z profesorem François de Singlym, *Żywa Biblioteka* oraz zajęcia nordic walking oraz grę w boule pt. *W zdrowym ciele zdrowy duch*. W godzinach 18:00–19:30 można było udać się na CAQDAS, w godzinach 17:30–19:30 – *Big Data i nowe technologie w polu badań jakościowych. Seminarium i prezentacja publikacji*, w godzinach 17:45–19:15 – na warsztat pt. *Praktyczne aspekty publikowania książek w międzynarodowych wydawnictwach naukowych* czy w godzinach 17:00–19:00 wysłuchać prelekcji pt. *Polskie Badanie Panelowe POLPAN 1988–2018*. Zorganizowano także praktyczny warsztat zarządzania projektami kulturalnymi *Wszystko to projekt* w Centrum Historii Zajezdnia, ul. Grabiszyńska 184 w godzinach 17:45–19:45, spotkanie autorskie z prof. Wandą Patrzalek i prezentację książki *Dekonsumpcja* na Stadion Wrocław w godzinach 18:00–19:00, *Strajk 88. Nie ma wolności bez Solidarności* – pokaz filmu i dyskusję, w tym samym miejscu w godzinach 17:45–19:30.

Z kolei w piątek 13 września 2019 odbyła się wystawa pt. *Socjologiczne reminiscencje* oraz prezentacja Sekcji Rekonstrukcji Historycznej Akademii Wojsk Lądowych od godziny 17:30 do 18:30, dokonano także prezentacji Archiwum Danych

1 Komitet Organizacyjny XVII OZS PTS Wrocław 2019, XVII OGÓLNOPOLSKI ZJAZD SOCJOLOGICZNY PTS, <http://pts.org.pl/xvii-ogolnopolski-zjazd-socjologiczny-pts/>

2 Idea, <https://17zjazdpts.uni.wroc.pl/pl/idea>

Jakościowych przy IFiS PAN na Stadionie Wrocław w godzinach 16:30–17:30. W piątek odbył się ponadto pokaz filmu dokumentalnego *Eldorado* w Dolnośląskim Centrum Filmowym, ul. Piłsudskiego 64a, w godzinach 20:00–21:30 oraz pokaz filmu *Bitwa wrocławska* w Centrum Historii Zajezdnia, ul. Grabiszyńska 184, także od godziny 20:00 do 21:44. Na warsztat sitodruku pt. *Podziemie drukuje* można było udać się do Centrum Historii Zajezdnia przy ul. Grabiszyńskiej 184 od godziny 15:30 do 17:30. Zorganizowano dyskusję wokół książki *Kontrrewolucja u bram*, wydanej przez Europejskie Centrum Solidarności, na Stadionie Wrocław w godzinach 15:30–16:30. W sobotę, w ostatni dzień zjazdu, zorganizowano jedynie wystawę pt. *Socjologiczne reminiscencje* na Stadionie Wrocław.

Istotnymi wydarzeniami odbywającymi się w ramach XVII Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego we Wrocławiu były zebrania poszczególnych sekcji Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Zebrania miały charakter spotkań sprawozdawczo-wyborczych, sprawozdawczych lub organizacyjnych – większość zebrań odbyła się w piątek 13 września w godzinach 15:00–16:30. Zebrania odbyły się ramach następujących sekcji: Socjologii Ekonomicznej, Socjologii Wsi i Rolnictwa, Socjologii Młodzieży i Edukacji, Socjologii Rodziny, Socjologii Nauki, Socjologii Pracy, Socjologii Religii, Socjologii Niepełnosprawności, Socjologii Zdrowia i Medycyny, Socjologii Sztuki, Pracy Socjalnej, Socjologii Środowiska, Socjologii Jakościowej i Symbolicznego Interakcjonizmu, Badań Biograficznych, Socjologii Sportu, Socjologii Miasta, Socjologii Płci, Socjologii Prawa, Socjologicznych Problemów Bezpieczeństwa Narodowego, Antropologii Społecznej, Socjologii Ciała.

Pracownicy Instytutu Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie [IFiS] także czynnie uczestniczyli w obradach tegorocznego zjazdu we Wrocławiu. Liczba socjologów, którzy zgłosili swój udział oraz udali się do Wrocławia świadczy o ich prężnej aktywności naukowej oraz otwartości badawczej podyktowanej ciekawością świata, a nade wszystko chęci rozwoju zarówno własnego, jak i dyscypliny. Reprezentantami IFiS byli dr Tomasz Warczok, który wygłosił referat „*Efekt 1968 roku*” a pole socjologii polskiej. *Trwanie i zmiana*, dr Anna Fiń, która zaprezentowała referat zatytułowany *Społeczne role pisarzy i funkcjonowanie środowiska literackiego w warunkach zmian społeczno-kulturowych. Uwagi na marginesie badania doświadczeń aktorów krakowskiego pola literackiego*. Doktorzy Hanna Dębska oraz Tomasz Warczok przedstawili wspólnie prelekcję *Zmienna geometria legitymizacji prawnej Trybunał Konstytucyjny i „populistyczna” rewolucja konserwatywna*. Doktor Dorota Czakon-Tralski mówiła nt. *Podmioty oddziaływania religijnego. Socjalizacja religijna na przykładzie polskich i białoruskich studentów*. Z kolei dr Justyna Tomczyk przedstawiła referat *Aktywność obywatelska kobiet – wymiar małomiasteczkowy*, a dr Aldona Guzik prelekcję zatytułowaną *Ekspersi w serwisach informacyjnych – elity faktyczne czy medialne*. Doktor Grzegorz Dutka zaprezentował referat w języku angielskim pt. *Inhabitation in an Urban Environment. Needs for Space Adaptation and Opinion About Existing Solutions – From the Perspective of Seniors in Rybnik City*, a dr Grzegorz Kubiński mówił nt. *Osoby z niepełnosprawnościami fizycznymi w przestrzeni publicznej jako przykład redefiniowania kategorii odmienności*. Referat pt. *Postawy polskich użytkowników internetu względem nadzoru obecnego w internecie* zaprezentowała dr Marta Juza, a dr Bogdan Więckiewicz wygłosił referat pt. *Pomiędzy wiernością a zdradą. Młodzi*

Polacy o małżeństwie. Swoje wystąpienie zaprezentował także dr Mateusz Szast – *Instytucja narzeczeństwa w opinii młodzieży studiującej*. Wśród prelegentów IFiS nie zabrakło profesorów: Piotr Długosz przedstawił prelekcję zatytułowaną *Pokolenie porewolucyjnej traumy na Ukrainie*, Krzysztof Czekał – *Mapy badawcze w socjologii pierwszej i drugiej szkoły chicagowskiej: ekologia, symboliczny interakcjonizm i polskie studia problemów społecznych Silesian Cities Series 1997–2012*, Jadwiga Mazur – *Wykluczenie społeczne jako potencjalna przyczyna zagrożenia bezpieczeństwa*. Na uwagę zasługuje także fakt, iż dr Paulina Rojek-Adamek z IFiS, dr Grzegorz Gawron z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Thomas Watkin z Université de Nîmès byli organizatorami sesji G44 zatytułowanej *Service design and ageing society: activation, co-production and social inclusion of seniors*.

Tegoroczna odsłona Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego zatytułowanego *Ja, My, Oni? Podmiotowość, tożsamość, przynależność* 11–14 września 2019 roku we Wrocławiu okazała się wydarzeniem wyjątkowym nie tylko dla samych socjologów, ale także dla całej dyscypliny. Spotkali się reprezentanci różnych środowisk naukowych z Polski i świata, by dyskutować, wymieniać argumenty, wyciągać wnioski czy wskazywać na kwestie sporne w socjologii. Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny był ponadto okazją do wymiany myśli między naukowcami i praktykami, ale także przestrzenią integracji całego środowiska socjologicznego.